

**TERMENI CARE DENUMESC MESERII DE PROVENIENȚĂ SLAVĂ
ÎN DOCUMENTE ROMÂNEȘTI. SITUAȚIA LOR ACTUALĂ**

Iustina BURCI

Evenimentele care au avut loc de-a lungul timpului în istoria poporului nostru au influențat societatea în ansamblul ei. Ele și-au pus amprenta atât asupra dezvoltării vieții socio-economice a comunității, cât și asupra limbii vorbite de aceasta, cu deosebire asupra lexicului, nevoit să accepte și să adopte rapid schimbările. Din acest punct de vedere putem vorbi despre un caracter dinamic al vocabularului, căci, după cum remarcă și Theodor Capidan, „greu se poate imagina că ea [limba – n.a.] ar fi existat vreodată într-un punct al dezvoltării sale ca ceva complet, ci numai ca un proces în continuă evoluare”¹.

Pe de altă parte, vocabularul a conservat o serie întreagă de termeni care denumesc realități ale unor vremuri demult apuse, dar a căror aducere „la suprafață” reconstituie imagini din trecut și contribuie la clarificarea unor probleme de istorie a limbii și nu numai. Din acest punct de vedere putem vorbi despre un conservatorism al vocabularului.

Dacă legăm faptele lingvistice de realitățile sociale și analizăm variația conținutului unui cuvânt, ținând seama de momentul istoric în care apare și de împrejurarea în care este întrebuințat, atunci este evident, pentru o mare parte a apelativelor, că originea și folosirea lor sunt condiționate de existența unei mentalități de grup, categorie sau clasă socială². Boris Cazacu, în articolul său, *Termeni referitori la port și semnificația lor în cadrul relațiilor sociale*, arăta că, atunci când căutăm „să identificăm funcțiunea socială a termenului, constatăm că înțelesul lui variază adesea după epoca, regiunea și mediul social în care e folosit; cu alte cuvinte, apariția și întrebuințarea unui anumit termen poate purta pecetea mediului social care l-a creat”³.

Așadar, comunitatea și limba pe care aceasta o vorbește sunt inseparabil legate. Nu putem vorbi despre nici una dintre ele ca despre două fenomene care evoluează separat, ci numai împreună, reflectându-se una într-alta și susținându-se reciproc.

¹ *Limbă și cultură*, Craiova, Fundația Scrisul românesc, 2005, p. 10.

² Boris Cazacu *Termeni referitori la port și semnificația lor în cadrul relațiilor sociale*, în „Studii și cercetări lingvistice”, tomul IV, 1953, p. 133.

³ *Ibidem*.

Procesul de evoluție și modernizare a societății, în interiorul căreia perioadele „de înflorire au alternat cu cele de regres, urmând îndeaproape istoria însăși a oamenilor din spațiul geografic românesc”¹, s-a oglindit, după cum spuneam, și în lexicul din trecut și se reflectă, deopotrivă, și în cel prezent căci, lumea continuă să fie în mișcare. Vocabularul a fost permanent îmbogățit cu o serie de cuvinte noi, de origini diferite, în funcție de influențele manifestate de-a lungul vremii și de modă, care a jucat și ea un rol important în adoptarea unui stil de viață sau a unui limbaj.

Una dintre influențele vechi, manifestate asupra limbii române a fost cea slavă. Ea s-a exercitat în condițiile relațiilor directe dintre români și slavi, a conviețuirii lor de durată, dar și utilizării, timp de câteva secole, a limbii slave în administrația, diplomația și Biserica țărilor românești, precum și datorită legăturilor cultural-politice dintre români și popoarele slave învecinate²: bulgari, ruși, sârbi, ucraineni, polonezi. Toate acestea nu puteau să nu lase urme la nivel lexical (prin împrumuturi de cuvinte comune sau proprii), fonetic și morfologic (prin influențe gramaticale și împrumuturi de afixe), în diferite etape ale istoriei noastre.

În lucrarea de față ne-am propus să vedem, fără a avea pretenția că am epuizat întregul material, ce denumiri de meserii și funcții, de origine slavă, apar în documentele de arhivă și câte dintre ele se mai păstrează astăzi oficial (în nomenclatorul ocupațiilor actuale), ori neoficial (în vorbirea uzuală). Ca bază de studiu am utilizat următoarele lucrări: *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române* (red. resp. Gh. Bolocan), București, 1981; Alexandru Ștefulescu, *Documente slavo-române relative la Gorj (1406-1665)*, Târgu-Jiu, 1908; *idem*, *Istoria Târgu-Jiului*, Târgu-Jiu, 1906; *idem*, *Încercare asupra istoriei Târgu-Jiului*, București, 1899; *DRH A. Moldova*, București, Editura Academiei Române, *B. Țara Românească*, București, Editura Academiei Române, *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva istorică centrală a Statului*, București, vol. I, 1957 și urm.; *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII, partea I-II, *Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*, Academia de Științe a Republicii Moldovenești, Institutul de Istorie, Chișinău, Editura Știința, 1975; Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, București, Editura Saeculum, 2000; Olimpia Ghimpu, *Cuvinte rare la sfârșitul secolului al XV-lea pe baza actelor emise din cancelarie la voievodatele românești*, Hrisovul II, 1995; Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*, ediția a patra, Craiova, Scrisul Românesc, 1922; Veronica Tamaș, Alexandru Popescu-Mihăiești, *Lexicon de cuvinte rare și ieșite din uz*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2005; iar pentru stabilirea etimologiilor – *Dicționarul limbii române (DLR)*, București, Editura Academiei Române și *Micul Dicționar Academic (MDA)*, în patru volume, București, Editura Univers Enciclopedic, 2003.

Am clasificat meseriile și funcțiile întâlnite după proveniența lor. Astfel:

¹ Gheorge Iordache, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României. Studiu etnologic*, vol. IV, Craiova, Scrisul Românesc, 1996, p. 406.

² I. Pătruț, *Studii de limba română și slavistică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974, p. 101.

• **din slavă:**

dârvar – slugă cu statutul de scutelnic, care avea obligația de a aduce stăpânului lemne din pădure și a se îngriji de încălzirea camerelor (*vs.* **ДРЪВАРЪ**);

diac – persoană care întocmea (și copia) actele în cancelaria domnească (îndeplinind funcția de subaltern al marelui logofăt); slujbaș al visteriei din Țările Române, care întocmea acte, redacta petiții, rezolva diverse treburi administrative (*vs.* **ДИШКЪ**);

diacon – membru al clerului, aflat pe prima treaptă a ierarhiei preoțești (*vs.* **ДИАКОНЪ**);

magher – bucătar (*vs.* **МАГЕРЪ**);

mîtar – persoană care avea în arendă încasarea impozitelor; cămătar (*vs.* **МИТАРЪ**);

namestnic – locțiitor sau reprezentant al cuiva într-o funcție importantă, laică sau religioasă; succesor al cuiva într-o funcție (*vs.* **НАМѢСТНИКЪ**);

nastoaatel – conducător ecleziastic (*vs.* **НАСТОАТЕЛЪ**);

năiemnic – persoană care s-a angajat pentru a efectua o muncă (*vs.* **НАИЕМНИКЪ**, **НАИЕМНИКЪ**);

năstavnîc – conducător ecleziastic; grad călugăresc, conducător, șef ecleziastic, egumen, administratorul unei mănăstiri, învățător (*vs.* **НАСТАВЪНИКЪ**);

peveț – cântăreț la biserică (*vs.* **ПѢВЪЦЪ**);

poddiacon – slujitor al bisericii ortodoxe, care se află în imediata subordine a diaconului (*vs.* **ПОДЪДИАКОНЪ**);

posadnic – slujbaș sau mic dregător, cu atribuții militare la un punct de vamă (*vs.* **ПОСАДЪНИКЪ**);

poslușnic – slujitor mănăstiresc sau boieresc, care era scutit de dări (*vs.* **ПОСЛУШЪНИКЪ**);

postelnîc – dregător de la curte ce avea în sarcină patul și camera domnului; de asemenea avea obligația de a primi pe trimișii străini și de a-i conduce la domn; mare boier, păzea camera de dormit a domnului; mai târziu Ministru al Afacerilor Externe (*vs.* **ПОСТѢЛЪНИКЪ**);

pristav – persoană însărcinată cu supravegherea unui grup de oameni, care lucrau la o construcție sau pe o moșie; slujbaș care avea diverse atribuții financiare sau juridice, mai ales ca executor (*vs.* **ПРИСТАВЪ**);

pristavnîc – conducător ecleziastic (*vs.* **ПРИСТАВЪНИКЪ**);

protopop – preot ortodox care conducea o protopopie (*vs.* **ПРОТОПОПЪ**);

sfetnic – înalt demnitar care făcea parte din conducerea țării și avea calitatea oficială de a da sfaturi domnitorului sau conducătorului (*vsl. СЪВѢТЪНИКЪ*);

stolnic – titlu dat în evul mediu, în Țările Române, boierului care se ocupa de masa domnului și uneori îl servea, gustând înaintea acestuia mâncărurile, spre a dovedi că nu sunt otrăvite; avea în grijă aprovizionare cu alimente a curții domnești, a depozitelor cu alimente etc. (*vsl. СТОЛНИКЪ*);

strajă – grănicer (*vsl. СТРАЖА, СТРАЖЬ*);

tâlmaci (tâlmaci) – traducător, tâlcuitor (*vsl. ТЪЛМАЧ*);

tvoreț – autor de texte religioase; scriitor (*vsl. ТВОРЕЦЪ*);

țarcovnic – paracliser; dascăl de biserică (*vsl. ЦРЪКОВНИКЪ*);

vistier – (în evul mediu, în Țara Românească și Moldova) mare dregător din sfatul domnesc, care avea obligația repartizării dărilor asupra populației contribuabile, a încasării acestora de la slujbașii din ținuturi (sau din județe), a gestionării tezaurului și a judecării pricinilor de ordin fiscal; (în perioada Regulamentului Organic) ministru de finanțe; cleric care se ocupa cu administrarea veniturilor unei mănăstiri (*vsl. ВИСТИРЬ*);

vistiernic – v. vistier; persoană care avea în grijă arhiva și biblioteca unei mănăstiri și care administra veniturile realizate din tipărirea manuscriselor; administrator (*vsl. ВИСТИРЬНИКЪ*);

voievod – comandant de oști; mai-marele unei cetăți sau unui ținut; nobil de rang mare; înalt demnitar al bisericii; (în evul mediu) conducător (cu atribuții militare) al unei uniuni de obști, fără drept ereditar, a cărui autoritate se exercita pe un teritoriu limitat, în care organizarea social-politică și economică continua instituția obștii satești; conducător al unei formațiuni statale românești (cu drept ereditar); titlu dat domnilor Țărilor Române, adăugat, de obicei, după numele lor (și scris cu majusculă); administrator al unei moșii domnești; căpetenie a unei cete sau sălaș de țigani (*vsl. ВОЕВОДА*).

voinic – (în evul mediu, în Țările Române) oștean de curte (*vsl. ВОИНИКЪ*);

vornic – (în evul mediu, în Țara Românească și Moldova) dregător în sfatul domnesc, însărcinat cu administrarea curților domnești din întreaga țară, având dreptul de jurisdicție asupra curtenilor și slujitorilor domnești care depindeau de acestea, precum și, în unele perioade, atribuții militare; (în Moldova, în sec. XVI-XVIII) dregător din suita Doamnei, care se ocupa cu protocolul oficial al funcționării curții acesteia și cu administrarea veniturilor care îi reveneau din patrimoniul domnesc; (Moldova, din sec. XV până la Regulamentul Organic) dregător care funcționa la Poarta domnească și ale cărui atribuții constau în judecarea litigiilor, stabilindu-le pe cele care trebuiau înfățișate divanului domnesc și executarea hotărârilor acestuia, precum și sarcina administrării închisorilor; ministru de interne; (în evul mediu, mai ales în Moldova) reprezentant al domniei în târguri, la curțile domnești și în ocoalele

dependente de acestea, care aveau atribuții judecătorești, administrative și fiscale; (în Țara Românească, în secolul al XVI-lea – începutul secolului al XIX-lea) subaltern, în județe, al marelui vornic, care avea atribuții judecătorești și fiscale, iar din secolul al XVII-lea și îndatoriri militare în timp de război; (Moldova, în secolul al XVI-lea – începutul secolului al XIX-lea) reprezentant al puterii centrale în satele domnești sau al stăpânului feudal în satele aservite, care avea atribuții judecătorești și fiscale; primar (al unui sat); funcționar în administrația comunelor rurale, însărcinat cu distribuirea corespondenței, convocarea sătenilor la adunări, anunțarea știrilor, a dispozițiilor etc. (vsl. **ДВОРНИКЪ**);

vraci – persoană care se ocupa cu tratarea și vindecarea bolilor prin mijloace empirice sau oculte; medic, tămăduitor (vsl. **ВРАЧ**);

zlătar – meșter (țigan) care se ocupa cu prelucrarea și comercializarea aurului (vsl. **ЗЛАТАРЬ**)

- **din polonă:**

hatman – conducător din armata otomană, în evul mediu, la cazaci și poloni; în Moldova, militar al oștirii, echivalent spătarului în Țara Românească (pol. hetman);

joimir – mercenar polonez; corp de oaste din armatele țărilor române (pol. żołnierz);

marchitan – negustor de mărunțișuri; negustor ambulant, care își desfăcea marfa la sate; persoană care însoțea armata și vindea soldaților alimente și alte articole de consum (pol. markietan).

obuznic – comandant de tabără (pol. oboznik);

podcomor – șambelan (pol. podkomorzy);

podporușnic – sublocotenent (pol. podporucznik);

poroșnic (porușnic) – locotenent (pol. porucznik);

reimentar – colonel, comandant de regiment (pol. regimentarz);

rotmistru – căpitan de cavalerie în armata polonă; ofițer (pol. rotmistrz);

strajnic – paznic, sergent major polonez (pol. strażnick);

- **din rusă:**

ispravnic – persoană aflată într-o funcție de conducere (logofăt, vornic, hatman); guvernator; administrator; inspector; persoană căreia i s-a încredințat strângerea dărilor într-un județ (rus. исправник);

nacealnic – funcționar superior, șef de instrucție civilă, religioasă sau militară, comandant, conducător (rus. начальник);

podparucic – sublocotenent (rus. подпоручик);

podpolcovnic – locotenent colonel (*rus.* подполковник);
pojarnic – pompier (*rus.* пожарник);
potojnic (potoșnic) – funcționar administrativ, care administra o plasă (*rus.* помощник);
porucic (parucic) – locotenent, ofițer (*rus.* поручик);
praporcic – sublocotenent în armata rusă (*rus.* прапорщик);
remontor – militar însărcinat cu procurarea cailor pentru nevoile armatei (*rus.* ремонтёр);
stolnacialnic – șef de birou (*rus.* столначальник);
streleț – (în epoca feudală, în Țările Române) soldat care făcea parte dintr-un corp de vânători (arcași); soldat dintr-un vechi corp de infanterie (cu funcții polițienești), care forma garda țarului în Rusia, în secolele XVI-XVII (*rus.* стрелец);

- **din sârbă:**

pandur – soldat care făcea parte din unul dintre corpurile armatei habsburgice din secolul al XVIII-lea; soldat din secolul al XIX-lea, care făcea parte din oastea pământeană neregulată a Țării Românești; soldat din armata lui Tudor Vladimirescu; agent de poliție sau jandarm (*srb.* pandur);

- **din bulgară:**

pogonici – argat care mîna boii înjugați la plug (*bg.* погонич);
rudar – lucrător (țigan) care extrăgea aur din nisipul râurilor (*bg.* рудар);
solar – negustor de sare (*bg.* солар);

- **din ucraineană:**

crainic – persoană care anunța mulțimii poruncile suveranului sau ale autorităților (*ucr.* крайник);
stoler – tâmplar (*ucr.* столяр)

- **termeni care pot avea dublă etimologie slavă:**

darabancic – toboșar (*rus.* дарабанчик, *ucr.* тарабанчик);
meserciu – măcelar (*bg.* месарче, cf. *srb.* mesarče);
orednic – dregător (*ucr., rus.* урядник);
pisar – scriitor de cancelarie, secretar, gramatic la grof (*vsl.* пизарь, *pol.* pisarz);
polcovnic – colonel, comandant al unui polc (*ucr., rus.* полковник);

staroste – (în evul mediu, mai ales în Moldova) bărbat care conducea un ținut, o cetate sau un oraș (fortificat) etc. cu atribuții militare, administrative, judecătorești; conducător al unei bresle, al unei corporații de meșteșugari, de negustori etc. (*pol.* starosta, *ucr.* староста);

șoronar – șelar (*ucr.* шори, *rus.* шоры);

ureadnic – (Mold.) termen prin care era desemnat, în documente, dregătorul; reprezentant al domnului în orașe sau al stăpânului feudal în sate, care dubla conducerea aleasă de locuitori; subofițer în armata țaristă; funcționar inferior în poliția rurală din timpul țarului (*ucr.*, *rus.* урядник);

vătaf – (în evul mediu, în Țările Române) titlu dat persoanelor însărcinate cu conducerea unui grup de dregători, de oșteni, de curteni, de slujbași domnești etc., având atribuții administrative, militare și judecătorești; funcționar administrativ, care conducea o plasă; vătaf de divan – titlu purtat de boierul care convoca divanul și care avea atribuții judecătorești, rezolvând litigii de mică importanță; vătaf de hotar – șef de străjeri, de grăniceri; vătaf de agie – șef al poliției; vătaf de țigani – inspector al țiganilor domnești; șef al unui sălaș de țigani robi; administrator al unei (cf. *ucr.* варара);

vătăman – (în epoca feudală, în Moldova) conducător al unui sat liber sau al unei cete de săteni liberi, devenit, uneori, reprezentant al stăpânului feudal în satele aservite; (în administrația rurală din Moldova) slujbaș la primărie, însărcinat mai ales cu strângerea dărilor și a impozitelor (*vsl.* ВѢТМАНЪ, *pol.* wataman)

- **termeni a căror origine poate fi slavă sau alta decât cea slavă:**

ierarh – conducător bisericesc (*vsl.* ИЕРАРЪХЪ; *grec.* ἱεράρχης);

ierodicon – conducător al diaconilor (*vsl.* ИЕРОДИАКОНЪ; *n.grec.* ἱεροδιάκονος);

ieromonah – călugăr cu funcție de preot (*ngr.* ἱερομόναχος, *vsl.* ИЕРОМОНАХЪ);

logofăt – titlu de mare dregător în ierarhia boierilor români, membru al sfatului domnesc; ministru; judecător; titlu dat unor boieri care serveau, în caz de război, sub comanda marelui logofăt; secretar, funcționar într-o cancelarie; secretar al divanului domnesc, care consemna dezbaterile și urmărea îndeplinirea hotărârilor luate (*vsl.* ЛОГОФЕТЪ; *n.grec.* λογοθέτης; *sârb.* logofeti; *turc.* loghofet);

răitar – soldat călare (*pol.* rajtar; *ger.* Reiter);

sachelar – grad onorific acordat unui preot sau purtat de acesta; persoană, de obicei cleric, care îndeplinea diverse funcții administrative (la o mănăstire, la o curte boierească) (*vsl.* САКЕЛРИИ, *ngr.* σακελλάριως);

șoltuz – titlu dat în evul mediu cârmuitorului unui oraș, care era ajutat în activitatea sa de un consiliu format din șase-doisprezece pârgari; primar; șef al unei comunități străine într-un oraș (*pol.* szoltys; cf. *magh.* sóltész, *ger.* Scholtheiss).

După cum se poate observa, meseriile prezentate mai sus se pot împărți, după domeniul căruia îi aparțin, în mai multe categorii:

- funcții în administrație și la curtea domnească: *crainic, diac, ispravnic, logofăt, mitar, nacealnic, namestnic, orednic, pisar, pitar, podcomor, pomojnic, posadnic, postelnic, pristav, sfetnic, staroste, stolnacealnic, stolnic, șoltuz, tălmaci, ureadnic, vătaf, vătăman, vister, vistiernic*;

- funcții în armată: *darabancic, hatman, joimir, năvrav, obuznic, pandur, parucic, podpolcovnic, pojarnic, polcovnic, poroșnic, praporcic, răitar, reimentar, remontor, rotmistru, strajă, strajnic, streleț, voinic*;

- funcții bisericești: *diacon, ierarh, ierodiacon, ieromonah, nastoatel, năstavnice, peveț, poddiacon, pristavnice, protopop, sachelar, schimnic, tvoreț, țârcovnic*;

- prestări servicii: *dârvar, magher, marchitan, meserciu, năiemnic, pogonici, poslușnic, rudar, solar, stoler, șoronar, vraci, zlătar*;

Pe primul loc se află cele din administrație și curtea domnească (26), apoi cele care țin de armată (20) și de viața bisericească (14), ultima poziție revenind meseriilor care fac parte din domeniul prestărilor de servicii (13).

Dintre toate acestea, doar un singur termen s-a păstrat până astăzi, în mod oficial, înregistrat în nomenclatorul ocupațiilor. Acesta este *diacon*. Cuvântul a fost atestat în Moldova, la 1467¹ – *ДІАКОН*; în Țara Românească a fost consemnat 107 ani mai târziu, la 24 mai 1600² – *ДІАКОНЪ(А)*. Are, așadar, o vechime de 541 de ani în istoria scrisă a vocabularului nostru.

Putem afirma, de altfel, pe baza materialului prezentat, că lexiconul bisericesc s-a dovedit a fi și cel mai conservator din acest punct de vedere, el păstrând, până acum, în terminologia specifică acestei ramuri, și alte apelative, cu același sens ca în trecut: *ierarh, ierodiacon, ieromonah, protopop, schimnic, țârcovnic*.

Dacă în nomenclatorul ocupațiilor s-a menținut numai un singur termen, în limbajul uzual se utilizează și cuvinte din celelalte trei domenii. Astfel, din vechea administrație, orășenească sau domnească, se păstrează termenii: *crainic*, având acum sensul de persoană care citește informațiile, comunicările, știrile oficiale etc., anunță programul la o stație de radio, de televiziune sau la o manifestație; *staroste* și *vătaf*, întâlniți mai ales în ritualurile de nuntă; *sfetnic*, cu sensul „sfătuitor, consilier”; din armată se păstrează: *strajă*, în expresii de tipul „a face, a sta, a se pune strajă” și *voinic*, care a căpătat sensul de „tânăr robust, viguros”; din domeniul prestărilor de servicii s-au păstrat *rudar* și *zlătar*, ca termeni ce denumesc anumite categorii de rromi, și nu neapărat ca meserii pe care le practică respectivele categorii, și *vraci* „tămăduitor”.

Odată cu evoluția societății și dezvoltarea industrială, cuvintele care nu mai sunt „de actualitate” migrează, de regulă, spre zonele periferice, regionale sau arhaice, ale

¹ DERS.

² *Ibidem*.

vocabularului, fiind înlocuite de altele, care satisfac necesitățile informaționale ale vremii.

Dacă limba comună nu a reținut prea multe dintre apelativele de mai sus, la nivel antroponimic, ca nume de familie, se întâlnesc în număr mai mare, în special acelea care țin de aspectele laice ale vieții. Referindu-se la societatea rusească, Maria Andrei arăta, în articolul *Nume de familie rusești din câmpul semantic „Denumiri de profesii” și echivalentele lor etimologice din limba română*¹, că procesul formării numelor de familie corespunde aproape întru totul etapelor dezvoltării societății, oglindindu-se în toate straturile limbii și, mai ales, la nivelul lexicului, lucru valabil și în cazul nostru. Iată, în cazul nostru, exemplele pe care le-am întâlnit în Arhiva Laboratorului de onomastică (Facultatea de Litere) din Craiova, împreună cu numărul de purtători la nivel național: *Dârvaru* – 41, *Dârvariu* – 24, *Diac* – 2551, *Diacu* – 528, *Diacon* – 182, *Diaconu* – 30492, *Hatman* – 179, *Hatmanu* – 362, *Ispravnic* – 73, *Ispravnicu* – 52, *Joimir* – 133, *Logofătu* – 1.094, *Marchitan* – 304, *Marchitanu* – 5, *Panduru* – 2642, *Pisar* – 8, *Pisaru* – 146, *Pitaru* – 711, *Pitariu* – 314, *Polcovnicu* – 303, *Porușnicu* – 142, *Porușnic* – 1, *Porușnicu* – 12, *Postelnicu* – 3994, *Pristavu* – 1.137, *Sachelaru* – 126, *Sachelariu* – 45, *Sfetnic* – 9, *Stoler* – 51, *Stoleriu* – 1088, *Stoleru* – 2683, *Stolnic* – 10, *Stolnicu* – 474, *Șoltuz* – 230, *Șoltuzu* – 106, *Tălmaci* – 26, *Tălmaci* – 965, *Vataman* – 247, *Vatamanu* – 1865, *Vătămanu* – 727, *Vistiernicu* – 11, *Voinicu* – 152 (discuție, poate fi de la o trăsătură fizică), *Vornicu* – 3859, *Vraciu* – 1019, *Zapciu* – 147, *Zlătar* – 89, *Zlătariu* – 91, *Zlătaru* – 181.

Numele de meserii și funcții care au avut în trecut o însemnătate mai mare au și astăzi o frecvență mai mare față de celelalte. Astfel de antroponime sunt *Diac*, *Diaconu*, *Logofătu*, *Panduru*, *Postelnicu*, *Pristavu*, *Stoleriu*, *Stoleru*, *Vatamanu*, *Vornicu*, cu frecvențe peste 1000, în comparație cu *Dârvaru*, *Dârvariu*, *Marchitanu*, *Pisar*, *Porușnic*, *Porușnicu*, *Sachelariu*, *Sfetnic*, *Vistiernicu*, care au frecvențe sub 50.

Dispariția unora dintre meșteșuguri și apariția altora noi este un fenomen care a avut loc, în mod constant, de-a lungul timpului. El s-a desfășurat în epocile în care societatea noastră se afla sub influența militară și economică a altor state (împrumutând de la modele de organizare administrativă la funcții, meserii, obiecte etc. și, odată cu acestea, și denumirile lor), dar este activ și astăzi. Traversăm o perioadă în care se pune accent pe (re)integrarea țării noastre în rândul țărilor europene și aceasta implică adoptarea unor modele de viață noi, încercarea de reconstrucție a societății după normele occidentale. Fapt care atrage după sine și apariția unor meserii specifice realității de azi (sau, de multe ori, meseriile deja existente primesc alte denumiri): *baby sitter*, *broker*, *designer*, *disc-jokey*, *make-up artist* etc. Dar, în avalanșa de noi meserii (și noi denumiri ale acestora) există, după cum s-a putut observa, și ocupații cu vechime de câteva sute de ani în istoria noastră.

¹ În „Analele Universității din Timișoara, Seria Științe Filologice”, AUT, XXXIII, 1995, p. 27.

Romanoslavica XLV

Cercetarea materialelor arhivistice ne permite, în general, obținerea de informații asupra numelor de meserii vechi și asupra evoluției acestora. La rândul lor, informațiile respective, analizate sincron și diacronic, „ne vorbesc” despre ceea ce este caracteristic epocii respective, atât din punct de vedere lingvistic, cât și extralingvistic.

Des termes qu'ils dénomment de métiers de provenance dans les documents roumains. Leurs état actuel.

Les noms de métiers évoluent en même temps avec la société, mais seulement une partie d'eux est spécifique à des certaines périodes historiques. L'étude des documents permet la conclusion qu'une série de noms de métiers et de fonctions disparues aujourd'hui est remplacée par d'autres dénominations.